

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Burgemeesters zijn net spreeuwen

Boogaard, G.

Citation

Boogaard, G. (2020). Burgemeesters zijn net spreeuwen. *Binnenlands Bestuur*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3141818>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3141818>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

BINNENLANDS BESTUUR

BURGEMEESTERS ZIJN NET SPREEUWEN

Geerten Boogaard 09 okt 2020 Reageer

Voor het schouwspel van de spreeuwenwolken op een zomeravond hebben biologen een naam: zwermintelligentie. Collectief gedrag van gedecentraliseerde, zelforganiserende systemen dat samen een vorm van kunstmatige intelligentie oplevert. De dansende vogelwolken zijn niet het werk van één dirigerende spreeuw met een choreografisch talent. Spreeuwenwolken draaien hun figuren, omdat elke individuele spreeuw op zijn directe omgeving reageert en zo spontaan van koers kan veranderen.

Het zou mij niet verbazen als uit de evaluatie van de bestrijding van de coronacrisis straks gaat blijken dat de 355 burgemeesters van Nederland zwermintelligentie aan de crisisbestrijding hebben toegevoegd. Ze hebben er in elk geval het netwerk voor. Bovenop alle circuits die burgemeesters in vreedstijd al onderhouden, kwamen half maart nog eens twee officiële gremia in bedrijf: het regionaal beleidsteam met alle burgemeesters van een veiligheidsregio om signalen uit alle gemeenten op te vangen en een veiligheidsberaad voor de *joint chiefs* voor de grote lijnen en om zo nodig een minister de arm op de rug te draaien. Terwijl praktisch het hele openbaar bestuur tot stilstand kwam, schoten de burgemeesters in de versnelling. Naar tevredenheid, zo blijkt. Onder de nationale Coronawet wordt het netwerk van coördinerende burgemeesters expliciet in bedrijf gehouden.

Naast een netwerk beschikken burgemeesters ook over de juiste mentaliteit voor zo'n spreeuwenwolk. Wie weleens met een burgemeester heeft gesproken, moet het zijn opgevallen hoe groot hun onderlinge loyaliteit is. Een collega zullen ze naar buiten toe zelden expliciet afvallen. Het ambt heet eenzaam te zijn, wellicht dat een burgemeester zich daarom pas echt begrepen voelt door een ambtgenoot. Burgemeesters verhouden zich dus voortdurend tot hun directe collega's. Dat dit in de aard van het beestje zit, blijkt wel uit burgemeesters in de grensregio's die zich op natuurlijke wijze verbinden met ambtgenoten over de grens.

De hypothese van de burgemeesters als een intelligente spreeuwenwolk helpt mij in ieder geval alvast om sommige dingen beter te begrijpen. Slachthuizen die op een gegeven moment overal werden gesloten, omdat burgemeesters dat van elkaar zagen en ongetwijfeld ook aan elkaar adviseerden. Totdat ééntje zich van de groep isoleerde, een geheel eigen afweging maakte, en anders besloot. Toen dat bleek te kunnen, volgde de groep in omgekeerde richting. Of de bewegingen onder burgemeesters die eerst vooral voor vrijheid en maatwerk pleiten, om daarna toch ook weer vrij collectief om landelijke richtlijnen te vragen. Dat zijn geen marsorders van Bruls, dat zijn collectieve processen.

Interessant is natuurlijk het vinden van die ene spreeuw wiens individuele zwenking uiteindelijk de wolk bijstuurt. In de discussie over de mondkapjesplicht in een lokale noodverordening was dat misschien burgemeester Bijl van Purmerend. Tegen het sentiment onder burgemeesters in de zomer om toch vooral te handelen en na afloop wel te horen of het mocht, diende Bijl een formeel bezwaar in bij zijn Veiligheidsregiovoorzitter. Bijl studeerde ooit staats- en bestuursrecht

aan de UvA en is sindsdien niet vergeten dat lokale regels alleen grondrechten mogen beperken als daarvoor een voldoende specifieke wettelijke grondslag is. Een lokale noodverordening is dat niet, zelfs niet als de minister die zou hebben bevolen.

Met zijn actie had burgemeester Bijl zich niet van de groep losgemaakt. Hij vertelde dat de indiening van het bezwaar de goede verhoudingen in de veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland niet had geschaad. Dat verbaast natuurlijk niet, zo zijn burgemeesters. Maar zijn actie had wel effect gehad. Redelijk wat collega's hadden laten weten de bezwaren te delen. Alleen vonden ze het middel van een formeel bezwaar te ver gaan. Zo zijn burgemeesters ook. Of het toen is begonnen, is uiteraard lastig te zeggen. Maar inmiddels lijkt het algemene sentiment rondom de lokale mondkapjesplicht gekeerd. Er ligt nu alleen een 'dringend advies' om zo'n ding te dragen. En straks is er een fatsoenlijke wettelijke grondslag.

Bron: <https://www.binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/opinie/columns/burgemeesters-zijn-net-spreeuwen.14798878.lynk>.

© Copyright 2020 Kluwer. Alle rechten voorbehouden.